

6. Freedom in the world [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world>
7. Index of Economic Freedom [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.heritage.org/index/about>
8. Open Knowledge [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.okfn.org/place/>
9. The Economist [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://country.eiu.com/ukraine>
10. The Global Competitiveness Index [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2015-2016/report-highlights/>
11. The Global Gender Gap Index [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2017/results-and-analysis/>
12. The legatum prosperity index [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.prosperity.com/rankings>
13. The world bank. Doingbusiness [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/ukraine>
14. Transparency International. Индекс сприйняття корупції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ti-ukraine.org/>
15. World Press Freedom Index [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://rsf.org/fr/ukraine>

References

1. Indeks ljuds'kogo rozvytku (IRL) [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://hdr.undp.org/en/composite/HDI>
2. Indeks social'nogo progresu [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.socialprogressindex.com>
3. Indeks sprynjattja korupcii' [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-koruptsiyi-cpi-2016/>
4. Svitovi rejtyngy Ukrai'ny [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.pravda.com.ua/cdn/graphics/rating/>
5. Svitovyj pokaznyk myru [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2015/06/Global-Peace-Index-Report-2015_0.pdf
6. Freedom in the world [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world>
7. Index of Economic Freedom [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <https://www.heritage.org/index/about>
8. Open Knowledge [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <https://index.okfn.org/place/>
9. The Economist [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://country.eiu.com/ukraine>
10. The Global Competitiveness Index [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2015-2016/report-highlights/>
11. The Global Gender Gap Index [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2017/results-and-analysis/>
12. The legatum prosperity index [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.prosperity.com/rankings>
13. The world bank. Doingbusiness [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/ukraine>
14. Transparency International. Indeks sprynjattja korupcii' [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://ti-ukraine.org/>
15. World Press Freedom Index [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <https://rsf.org/fr/ukraine>

Voitenko Yu. M., Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Associate Professor, Department of Political Science, Hryhorii Skovoroda Pedagogical University of Pereiaslav–Khmelnyskyi (Ukraine, Pereiaslav–Khmelnyskyi), Polistnicht@gmail.com

Ukraine in the dimension of global ratings (dynamics 2014–2017 years)

This article reviews the results of monitoring of Ukraine and its position in the aspect of the main international indexes and ratings in the dynamics with the previous years. It is taken into account: economic indicators, indices of fundamental freedoms, the level of key social indicators, as well as corruption and security.

Keywords: indices, ratings, image, indicators, freedom, institute, place, points, leaders, economics, positions, organization.

* * *

УДК 32.01:303.42(477)

Гоцуляк В. М.,
кандидат політичних наук, доцент, доцент
кафедри філософії і політології,
Хмельницький національний університет
(Україна, Хмельницький), gotsylak@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ІСТОРИЧНОЇ РЕФЛЕКСІЇ В ОСМИСЛЕННІ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ РАНЬОМОДЕРНОЇ УКРАЇНИ

Політична думка ранньомодерної України є особливим способом рефлексії щодо розуміння специфіки української національної історії, її відмінностей від інших національних історій, зокрема, польської чи російської. Всі спроби рефлексії щодо змісту політичної думки ранньомодерної України неможливі без врахування історико-культурного контексту її творення і розвитку, без реального процесу формування і утвердження загальнолюдських і політико-правових цінностей, зрештою, без розуміння самої історії як свого роду реальності, наповненої діями, активністю, думками, ідеями, переконаннями людей певної епохи.

Досліджуючи політичну думку ранньомодерної України, слід обов'язково враховувати специфіку української історії, всі вияви діяльності української людини в історії. Без пізнання історії все в людському житті лишається своєї основи. Пізнання скрізь призму історії є обов'язковою умовою не тільки історичної науки, але й всіх інших – політології, соціальної науки, психології тощо. Історія – невід'ємна частина простору всіх гуманітарних наук. Вона створює передумови для розуміння складних проблем сучасної людини.

Ключові слова: ранньомодерна Україна, історична рефлексія, національна історія, пізнання, історичне буття.

Політична думка ранньомодерної України – це складний феномен, що потребує різнобічного теоретичного аналізу із врахуванням історичного, а також соціокультурного контексту становлення та розвитку ідей, поглядів, уявлень людини певної доби. Суто «методологічний проект» у дослідженні політичної думки України XVII–XVIII ст. виявляється недостатнім і неможливим, оскільки вона репрезентувала досвід буття української людини і української спільноти в історії.

Як складова духовної культури політична думка ранньомодерної України втілює соціальний, правовий і політичний досвід українського суспільства на певному відрізку історії. З одного боку, цей пізнавальний досвід у цілому, ідеї та погляди представників української інтелектуальної, релігійної та літературної еліти здійснювали помітний вплив на політичну діяльність і політичну практику в XVII–XVIII ст. А з іншого, в суспільно-політичних поглядах та уявленнях цього часу відображалась українська реальність, непроста українська історія.

Всі спроби рефлексії щодо змісту політичної думки ранньомодерної України неможливі без врахування історико-культурного контексту її творення і розвитку, без реального процесу формування і утвердження загальнолюдських і політико-правових цінностей, зрештою, без розуміння самої історії як свого роду реальності, наповненої діями, активністю, думками, ідеями, переконаннями людей певної епохи.

Концентруючи свою увагу на вивченні специфіки й проблемного поля політичної думки України XVII–XVIII ст., слід мати на увазі також реальну українську історію, конкретні історичні обставини, події, факти, що впливали на розвиток уявлень про державу, правові відносини, національну єдність, національну ідентичність тощо. Головна увага тут зосереджується на поясненні логіки дій людей минулого та факторів, що її обумовлювали.

В сучасному науковому світі посилюється інтерес до вивчення національних історій. В Україні національна

історія нового типу була започаткована саме в ранньомодерний час – на початку XVIII ст. Самійлом Величком і Григорієм Грабянкою [13, с. 28]. Політична думка ранньомодерної України є особливим способом рефлексії щодо розуміння специфіки саме української національної історії та відмінності її, з одного боку, від мета історії в цілому, а з іншого, від інших національних історій, зокрема, польської чи російської.

Водночас необхідною постає філософська рефлексія історії, особливо, коли йдеться про визначення людиною свого місця у світі, у цілісності зв'язків і залежностей, які характеризують ту чи іншу історичну реальність.

У науках про суспільство історію найчастіше розуміють як соціальну дійсність, що вже минула, події минулого суспільного життя. Вважається, що люди та їх справи стають історією, віддаляючись від сучасності в часі, відходячи в минуле, залишаючи після себе слід в пам'яті поколінь. При цьому історією називають не лише минуле життя людей в часі, але й знання про це життя. Це та область людського пізнання, яка встановлює, класифікує та інтерпретує свідчення про те, що відбувалося з людьми на довгому й важкому шляху розвитку суспільства.

Значно ширшою є філософська інтерпретація історії: цей термін розкриває сутність і специфіку суспільного життя, реальні форми його розвитку. Загалом, історія – це фундаментальний спосіб існування суспільства, людини, людської спільноти. Філософські інтерпретації історії були здійснені Й.–Г. Гердером, Г. В. Ф. Гегелем, М. Вебером, К. Марксом, К. Ясперсом, Р. Ароном та ін. Дуже часто поняття історії використовується як синонім поняття «соціум», соціальної реальності взагалі. У цьому сенсі світу предметному, природному протистоїть світ «людської історії», дійовими особами якого виступають реальні люди зі своїми проблемами, переконаннями, поглядами, ідеями тощо.

Історія – це складний, багатовимірний, багатофакторний процес і не зводиться лише до емпіричної, хронологічної послідовності явищ, подій, фактів. Тут йдеться про становлення, розвиток і зміну стійких структур духовної, практичної, політичної діяльності суспільства, а також про формування ідей, уявлень та поглядів людей в категоріях історичного часу.

Під історією не слід розуміти також набір абстрактних характеристик історичного процесу, яким, як правило, оперує теоретичне знання про світ і людину. В історії людина виступає як актуальна сутність, як носій «роду», тієї реально існуючої спільноти всіх людей, яка і робить її суб'єктом історії. Завдяки такому підходу історія не є випадковою сукупністю локальних цивілізацій і культур, а єдиним і цілісним процесом [2; 10; 13].

В історії не живуть і не діють абстрактні люди, в історії не йдеться про абстрактні суспільства. Навіть найбільш глибоке знання законів суспільного розвитку, інституціональних особливостей способу життя людей не може дати нам повного пояснення історичних подій, специфіки національного розвитку, особливостей творення різних культурних форм, у тому числі й політичних. Тому трактування історії зосереджується на сприйнятті її як подієвої конкретизації суспільного й політичного життя людей в реальному часі й просторі, як живу основу соціального, з якої виростають різноманітні форми людського існування, різні види

духовної творчості. Історія конкретизує поняття «суспільство», вказує на реальний спосіб існування людини і соціального в світі.

Історія наповнена людським змістом, тому бачити в ній дію лише деяких загальних, соціологізаторських закономірностей буде помилковим. Таке уявлення про реальну історію перетворює її в поле дії деяких безособистісних соціальних сил, які повністю панують над людьми та їх долями. Поширений в марксистській науці принцип історизму, згідно з яким суспільне життя розвивається на основі законів, які можуть бути пізнані лише в процесі вивчення історії їх розвитку, змінюється зараз принципом історичності, згідно з яким історія є способом існування всього суцього, і, передусім, людини.

У свій час вчення про закономірності історичного процесу критикував Карл Поппер. Якщо абсолютизувати загальне, закономірне в історії, то предметом наукового розгляду буде не власне історія, а абстрактна «надісторична» здатність до саморозвитку, притаманна будь-якому суспільству, незалежно від конкретно-історичних, національних, територіальних, етнічних характеристик. Звісно, це не означає, що в реальному історичному русі немає об'єктивних законів, але до них не може зводитися вся різноманітність суспільного, культурного, політичного життя.

Отже, історія постає як реальне життя людей, їх спільна діяльність, що проявляється в багатьох взаємозв'язаних подіях у певному історичному часі і певному місці. Відомий англійський історик Робін Колінгвуд у 20-х роках XX ст. писав, що історія вивчає дії людей, що відбулися в минулому [8, с. 38]. Послідовним своєму розумінні історії був один з найвидатніших істориків XX ст., представник французької школи «Анналів» Марк Блок який вважав, що історія – це зустріч людей у віках. «Інколи кажуть, що історія – це наука про минуле. На мій погляд, це неправильно... Предметом історії є людина. Скажімо точніше – люди» [3, с. 18].

Загальне розуміння історії дає філософія історії. Вона розмірковує над універсальною значущістю минулого як зосередження досвіду людства, над феноменом сприйняття людиною часу, вивчає духовний та моральний зміст історичного процесу, шляхи реалізації людських сутнісних сил в історії, можливості досягнення загальнолюдської єдності. Предметом філософії історії є історичний вимір буття людини. Філософія історії досліджує іманентну логіку розвитку людського суспільства, єдність і багатогранність історичного процесу, проблеми соціального детермінізму, встановлює істинність чи вірогідність історичних фактів і подій. Розуміння історії як цілого передбачає чітке уявлення про природу людини та її можливості як творця власного життя.

Філософи розуміють історію також як мікроісторію, як опис конкретної ситуації конкретної людини. У центрі опису – «суб'єкт, який включається у зміст події» [14, с. 11]. Історія може також подаватися як низка подій у житті людини і людства, народів, спільнот тощо. Однак реально існуюча низка історичних фактів, подій не є справжньою історією без проникнення в смисли і зміст минулого життя. Є також макроісторія – універсальна історія. Вона розглядається з погляду існування європейської культурної традиції. Як пише Т. Яшук, ця

історія завжди постає як історія з погляду загального смислу, що співвідноситься з індивідом в історії. Це і є історія у власному сенсі цього слова [14, с. 13]. Але універсальна історія не є чимось реально даним, тим, що реально відбувається. Універсальна історія є переважно схемою свідомості.

Філософський аналіз історії зв'язаний з постановкою і вирішенням загальнометодологічних проблем історичного (гуманітарного) пізнання. Зокрема, йдеться про встановлення особливостей науково-історіографічного та філософського пізнання історії. Методологічну рефлексію щодо історичного пізнання в теоретичних формах здійснює саме філософія. Філософія історії ставить перед собою завдання відшукати в подіях минулого смисл історії, її мету, призначення тощо. Вслід за Гегелем можна сказати, що центральною проблемою філософії історії є проблема існування всесвітньої історії людства, проблема механізмів і фаз становлення і перспектив подальшого розвитку людства як цілісного утворення історичного життя [4].

Освоюю проблемою для провідних філософських напрямів стає проблема співвідношення раціонального та історичного [9]. В сучасному філософському дискурсі історія вже не мислиться як об'єктивний, незалежний від людини процес (марксистська філософія), або як потік індивідуально-психологізованої свідомості (психоаналіз, феноменологія). Історія – це особлива людська реальність, спосіб існування всіх феноменів і процесів людського світу, людської діяльності в конкретно-історичних формах.

Разом з тим філософія історії досліджує специфіку історичного знання, вивчає природу історичних досліджень. В її рамках аналізують головні епістемологічні передумови історичних досліджень, концептуальні й методологічні схеми історичного пізнання, способи історичного опису та пояснення, співвідношення між історіографією та іншими науками. Головне завдання, яке стоїть перед філософією історії – це здійснити рефлексію щодо природи історичного пізнання, окреслити теоретичні способи осягнення історії. Філософія історії визначає буттєву специфіку історичного, встановлює найбільш загальні та фундаментальні структури історії, вказує на смислове значення історії для сучасної людини.

Уявлення про субстанціональну цілісність історії, які розвиваються в філософії історії, надає будь-якому гуманітарному дослідженню особливого комплексного характеру, примушує дослідника синтезувати філософські підходи аналізу суспільства зі специфічними прийомами історичного дослідження. Йдеться про синтез «генералізуючої» науки, з притаманним їй аналізом історичних структур, пошуком узагальнених підходів з методами «індивідуалізуючого» пояснення тих чи інших процесів.

Можна констатувати, що тенденції розуміння історії не як деякої субстанції, якій притаманні об'єктивні закони і в якій діють об'єктивні закономірності, а як фундаментального способу людського існування стають все сильнішими в сучасній гуманітарній науці. На зміну спробам виявити в історії деякий загальний «план», осягнути деяку загальну логіку, все частіше приходить осмислення людського змісту історії, увага концентрується на особливостях людської діяльності,

змісті повсякденних уявлень, специфіці ментальності [12; 13]. Значний інтерес у цьому контексті являє вивчення культурного, соціального й політичного досвіду людини ранньомодерної України, оскільки в ньому сконцентрований дух історичної епохи, зміст свідомості, уявлення про політичні дії та політичну діяльність, що, звісно, знаходило свої конкретні, індивідуальні вияви у творчості видатних представників української культури XVII–XVIII ст.

Досліджуючи політичну думку ранньомодерної України, слід обов'язково враховувати специфіку української історії, всі вияви діяльності української людини в історії. Такий методологічний підхід цілком співзвучний висновкам видатних представників французької історичної школи «Анналів». Якщо історія є реальним життям людей, і включає в себе унікальні події з неповторним соціокультурним обличчям, і загальне в розвитку суспільства, і відтворює цілком звичайні «структури повсякденності», то всю сукупність її проявів, всю минулу діяльність людей слід розглядати через проекцію ідей та уявлень відповідної історичної епохи, оскільки кожна епоха витворює свій власний ментальний Всесвіт, свої власні уявлення про минуле, застосовуючи інакші методи інтелектуального пошуку. Відновлення, реконструкція історії, – пише Л. Февр, – відбувається на основі людяності. Історія – це наука про людину, про минуле людства, адже ідеї не існують незалежно від людей, які їх творять чи сповідують. Вона (історія) використовує факти, але це – факти людського життя. Історія, звісно, використовує тексти, але це – людські тексти. Самі слова, які її складають, насичені людською суттю [11, с. 16–19].

Таким чином, людина концентрує в собі все багатство історичного буття, вона є центром історії, прагне усвідомити своє місце в історії. Тому історія – це завжди історія людей. «Існує лише одна історія – історія Людини, і це історія в широкому розумінні слова. Історія не цікавиться чимось абстрактним, вічною, незмінною за своєю сутністю людиною... але завжди людьми, які розглядаються в рамках суспільства, членами якого вони є в певну епоху розвитку – людьми, які володіють численними обов'язками, займаються різними видами діяльності, характеризуються різними схильностями і звичками, які перемішуються, зіштовхуються, суперечать одна одній, але зрештою приходять до компромісної згоди, встановлюючи деякий *modusvivendi*, який називається Життям [11, с. 26].

Таким чином, історія – це історія людей, це різноманітна людська діяльність у всіх своїх проявах. Без пізнання історії все в людському житті лишається своєї основи. Пізнання скрізь призму історії є обов'язковою умовою не тільки історичної науки, але й всіх інших – політології, соціальної науки, психології тощо. Історія – невід'ємна частина простору всіх гуманітарних наук. Вона створює передумови для розуміння складних проблем сучасної людини.

Список використаних джерел

1. Артур Данто. Аналитическая философия истории / Данто Артур; пер. с англ. А. Л. Никифорова, О. В. Гавришиной. – М.: Идея-Пресс, 2002. – 290 с.
2. Барг М. А. Эпохи и иден: становление историзма / М. А. Барг. – М.: Мысль, 1987. – 348 с.

3. Блок М. Апология истории, или Ремесло историка / М. Блок; пер. с фр. – Таллин: Ээсти раамат, 1983. – 184 с.
4. Гегель Г. В. Ф. Лекции по философии истории / Г. В. Ф. Гегель – СПб.: Наука, 1993. – 480 с.
5. Поппер Карл. Відкрите суспільство та його вороги. Т.І. У полоні Платонових чарів / Карл Поппер; пер. з англ. Олександр Коваленко. – К.: «Основи», 1994. – 444 с.
6. Поппер Карл. Злидненість історизму / Карл Поппер; пер. з англ. Василь Лісовий. – К.: «Абрис», 1994. – 192 с.
7. Когут З. Російський централізм і українська автономія: Ліквідація Гетьманщини. 1760–1830 / З. Когут. – К.: Основи, 1996. – 317 с.
8. Колінгвуд Р. Ідея історії / Р. Колінгвуд; пер. з англ. О. Мокровольський. – К.: Основи, 1996. – 615 с.
9. Сергейчик Е. М. Философия истории [Текст] / Е. М. Сергейчик. – СПб.: Изд-во «Лань», 2002. – 608 с.
10. Тош Джон. Стремление к истине: как овладеть мастерством историка / Джон Тош; пер. с англ. М. Л. Коробочкина, ред. В. А. Русев. – Москва: Весь Мир, 2000. – 294 [1] с.
11. Февр Л. Бои за историю: сб. ст. / Люсьен Февр; пер. А. А. Бобовича, М. А. Бобовича и Ю. Н. Стефанова; ст. А. Я. Гуревича; коммент. Д. Э. Харитоновича. – М.: Наука, 1991. – 629 с.
12. Хейзинга Й. Осень Средневековья / Й. Хейзинга. – Соч. в 3-х тт. Т.1: Пер. с нидерланд. Вступ. ст. и общ. ред. Уколовой В. И. – М.: Издательская группа «Прогресс» – «Культура», 1995. – 416 с.
13. Яковенко Н. М. Вступ до історії / Н. М. Яковенко. – К.: Критика, 2007. – 368 с.
14. Яшук Т. І. Філософія історії: Курс лекцій / Т. І. Яшук. – К., 2004. – 534 [1] с.

References

1. Artur Danto. Analiticheskaia filosofija istorii / Danto Artur; per. s angl. A. L. Nikiforova, O. V. Gavrishinoy. – M.: Ideja-Press, 2002. – 290 s.
2. Barg M. A. Jepohi i idej: stanovlenie istorizma / M. A. Barg. – M.: Mysl', 1987. – 348 s.
3. Blok M. Apologija istorii, ili Remeslo istorika / M. Blok; per. s fr. – Tallin: Jejesti raamat, 1983. – 184 s.
4. Gegel' G. V. F. Lekcii po filosofii istorii / G. V. F. Gegel' – SPb.: Nauka, 1993. – 480 s.
5. Popper Karl. Vidkryte suspil'stvo ta jogo vorogy. T.I. U poloni Platonovyh chariv / Karl Popper; per. z angl. Oleksandr Kovalenko. – K.: «Osnovy», 1994. – 444 s.
6. Popper Karl. Zlydennist' istorycyzmu / Karl Popper; per. z angl. Vasyl' Lisovyj. – K.: «Abrys», 1994. – 192 s.
7. Kogut Z. Rosijs'kyj centralizm i ukrai'ns'ka avtonomija: Likvidacija Get'manshyny. 1760–1830 / Z. Kogut. – K.: Osnovy, 1996. – 317 s.
8. Kolingvud R. Ideja istorii' / R. Kolingvud; per. z angl. O. Mokrovol's'kyj. – K.: Osnovy, 1996. – 615 s.
9. Sergejchik E. M. Filosofija istorii [Tekst] / E. M. Sergejchik. – SPb.: Izd-vo «Lan'», 2002. – 608 s.
10. Tosh Dzhon. Stremlenie k istine: kak ovladet' masterstvom istorika / Dzhon Tosh; per. s angl. M. L. Korobochkina, red. V. A. Rusev. – Moskva: Ves' Mir, 2000. – 294 [1] s.
11. Fevr L. Boi za istoriju: sb. st. / Ljus'en Fevr; per. A. A. Bobovicha, M. A. Bobovicha i Ju. N. Stefanova; st. A. Ja. Gurevicha; komment. D. Je. Haritonovicha. – M.: Nauka, 1991. – 629 s.
12. Hjojzinga J. Osen' Srednevekov'ja / J. Hjojzinga. – Soch. v 3-h tt. T.1: Per. s niderland. Vstup. st. i obshh. red. Ukolovoj V. I. – M.: Izdatel'skaja gruppa «Progress» – «Kul'tura», 1995. – 416 s.
13. Jakovenko N. M. Vstup do istorii' / N. M. Jakovenko. – K.: Krytyka, 2007. – 368 s.
14. Jashhuk T. I. Filosofija istorii': Kurs lekciij / T. I. Jashhuk. – K., 2004. – 534 [1] s.

Gotsulyak V. M., candidate of political sciences, associate professor, associate professor of the Department of Philosophy and Political Science, Khmelnytsky National University (Ukraine, Khmelnytsky), gotsulyak@ukr.net

Features of historical reflection in understanding the political thought of early modern Ukraine

The political thought of early modern Ukraine is a special way of reflection on understanding the specifics of Ukrainian national history and its distinction from other national histories, in particular, Polish or Russian. All attempts at reflection on the content of the political thought of early modern Ukraine are impossible

without taking into account the historical and cultural context of its creation and development, without a real process of formation and approval of universal human and political-legal values, in the end, without understanding the history as a kind of reality, filled with actions, activity, thoughts, ideas, convictions of people of a certain age.

By exploring the political thought of early modern Ukraine, one must always take into account the specifics of Ukrainian history, all the manifestations of the activity of the Ukrainian person in history. Without learning history, everything in human life is left to its foundation. Knowledge everywhere in the prism of history is a prerequisite not only for historical science, but also for all others – political science, social science, psychology, etc. History is an integral part of the space of all humanities. It creates the preconditions for understanding the complex problems of a modern person.

Keywords: early modern Ukraine, historical reflection, national history, cognition, historical existence.

* * *

УДК 323(477.83/.87):327

Черник П. П.,
кандидат політичних наук, начальник
кафедри іноземних мов та військового перекладу,
Національна академія сухопутних військ ім. гетьмана
Петра Сагайдачного (Україна, Львів),
perto.chernyk@ukr.net

Ганущин О. О.,
Голова правління Асоціації
«Єврорегіон Карпати – Україна»
(Україна, Львів), ganushchyn@gmail.com

ЄВРОРЕГІОН «КАРПАТИ» ЯК ЕЛЕМЕНТ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ

Комплексно проаналізовано соціально-історичні, геополітичні та економічні передумови створення єврорегіону «Карпати», як інституційної форми нарощування міжнародної кооперації країн-учасниць. З'ясовано, що така форма співпраці між державами, станом на сьогодні, є однією з найефективніших форм діалогу між європейськими країнами. Такий підхід є особливо актуальним в частині розробки новітньої євроінтеграційної концепції зовнішньої політики України. Доведено, що подібна співпраця носить системорегулюючий характер не тільки в сфері економіки, культури, екології тощо, а й в безпековій частині зокрема. Наголошено, що найбільш продуктивною в розвитку взаємин в частині єврорегіону «Карпати» є співпраця між Україною та Польщею. Висвітлено найбільш вагомий аспекти інтеграції «Карпатського єврорегіону» не тільки суто в регіональному вимірі а й в глобальному контексті.

Ключові слова: єврорегіон, міжнародне співробітництво, інтеграційні процеси, глобалізація, зовнішньополітична стратегія.

Україна розпочала активно розвивати сферу міжнародних економічних відносин, що відобразилося на її інтеграційних процесах в подальшому. Однак, незважаючи на ці обставини та потенційні можливості, криза, яка супроводжувала всю територію країни (через закриття багатьох підприємств та розкрадання державного майна), несла негативні аспекти щодо соціально-економічного розвитку її регіонів, особливо прикордонних, які у зв'язку з розміщенням завжди займали периферійну позицію. І тому периферійні прикордонні території України та регіони сусідніх європейських держав, які, не маючи достатнього доступу до необхідного капіталу, технологій та ринків задля призупинення соціально-економічного занепаду, який супроводжувався в період переходу до ринкової економіки, вирішили об'єднати свої зусилля, використовуючи можливості прикордонної регіональної співпраці. Таким чином, розпочався перший етап транскордонної співпраці західних областей України із центрально-східними європейськими державами, яка